

FÖRSVARSKOTTETS UTLÅTANDE 4/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till informationssamhällsbalk samt till lagar om ändring av 161 § i markanvändnings- och bygglagen och 38 kap. 8 b § i strafflagen

Till kommunikationsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 13 februari 2014 regeringens proposition med förslag till informationssamhällsbalk samt till lagar om ändring av 161 § i markanvändnings- och bygglagen och 38 kap. 8 b § i strafflagen (RP 221/2013 rd) till kommunikationsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till kommunikationsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Timo Nuutinen, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Timo Kievari, konsultativ tjänsteman Kaisa Laitinen och lagstiftningsråd Maaret Suomi, kommunikationsministeriet.

PROPOSITIONEN

Syftet med propositionen är att eliminera överlappningarna i lagstiftningen om elektronisk kommunikation och att förtydliga, modernisera och förbättra regleringen. Dessutom är tanken att i viss mån avreglera verksamheten.

Regeringen föreslår en informationssamhällsbalk och ändringar i markanvändnings- och bygglagen. Samtidigt föreslås kommunikationsmarknadslagen, lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation, lagen om radiofrekvenser och teleutrustningar, lagen om televisions- och radioverksamhet, lagen om domännamn, lagen om förbud mot vissa avkodningssystem, lagen

om auktion av vissa radiofrekvenser och lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster bli upphävda.

Med informationssamhällsbalken vill regeringen säkerställa att it-tjänster finns tillgängliga i hela landet. Tjänsterna ska vara tekniskt väl utvecklade, säkra, lätta att använda och prisvärda. Dessutom är ambitionen att skapa bättre förutsättningar för konkurrerande företagsverksamhet, utveckling om området kommunikationsteknik och för innovationer. De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2015.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Med den föreslagna lagstiftningen eftersträvas positiva effekter för informationssamhället. Sett ur allmänhetens perspektiv innebär detta att e-tjänsterna kommer att vara på hög teknisk nivå, säkra, lätta att använda, prismässigt skäligen och tillgängliga i hela landet.

Koncession ska ge ut på marknadsmässiga villkor, vilket betyder att det tas ut en avgift för frekvenser för tele- och televisionsverksamhet som återspeglar deras marknadsvärde. Målet med avgiften är att frekvenserna ska användas ekonomiskt effektivt. Den är ett administrativt incitament och grundar sig på alternativa kostnader för att använda frekvenserna.

Avgiften ska också tas ut för de frekvenser som Kommunikationsverket avsätter för försvarsmakten. Målet är således att få försvarsmakten att i så stor utsträckning som möjligt använda alleuropeiska militära frekvenser och därmed frikoppla andra frekvenser för civil användning. Det ska effektivisera användningen.

Ett beredskapsskyldigt teleföretag ska i sin beredskapsplan bedöma vilka av dess kommunikationssystem eller radiofrekvenser är kritiska och kan påverka funktionen i de tillhandahållna tjänsterna. I överensstämmelse med ett beslut (539/2008) av statsrådet understryker utskottet att de mest kritiska och centrala samhällsfunktioner som är beroende av datateknik ska identifieras och de systemlösningar och systemtjänster som hänför sig till dem säkerställas genom lösningar som klarar av allvarliga störningar och undantagsförhållanden.

Marknadsbaserad frekvensavgift

Enligt 288 § kommer Kommunikationsverket att årligen ta ut en marknadsbaserad frekvensavgift för användningen av de mest värdefulla frekvenserna, det vill säga frekvenserna för tele- och televisionsverksamhet och för försvarsmakten.

En del av den frekvenskapacitet som försvarsmakten har är en värdefull frekvensbuffert sett i ett samhälleligt perspektiv. Försvarsmakten har

tillgång till hundratals megahertz frekvenser på frekvenser under en gigahertz. I motiven säger regeringen att storleken på de avgifter som försvarsmakten ska betala för frekvensförvaltningen inte återspeglar vare sig antalet eller värdet av frekvenserna. Avgiften är mindre än en tiondel av vad den vore uträknad enligt samma kriterier som för frekvenserna inom mobildatanäten.

Målet med avgiften är att få försvarsmakten att i så stor utsträckning som möjligt använda alleuropeiska militära frekvenser och därmed frikoppla andra frekvenser för civil användning. Det ska effektivisera användningen. Enligt sakkunnigyttranden till utskottet är detta också målet med kommunikationsministeriets och försvarsministeriets samverkanspromemoria från 2010 om anvisande av radiofrekvenser för det militära försvaret.

Den marknadsbaserade frekvensavgiften ska grunda sig på det antal frekvenser som koncessionshavaren och försvarsmakten har anvisats, hur effektivt frekvenserna används, frekvensområdets ekonomiska användbarhet, antalet invånare inom området med nyttjanderätt till frekvenser, frekvensernas användningsändamål och koncessionsperiodens längd.

Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram att försvarsmaktens avgift är ungefär fyra miljoner euro, om den inte sänks för att vara skäligare. Med den föreslagna formeln och med dagens frekvenser skulle avgiften för försvarsmakten vara cirka 600 000 euro. Dessutom ska avgiften tas ut först från och med 2024 för att försvarsmakten ska ha tid på sig att i så stor utsträckning som möjligt flytta över sina funktioner frekvensområden som är harmoniserade för internationella militära ändamål.

Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram att kriterierna för den marknadsbaserade frekvensavgiften lämpar sig dåligt för att bedöma försvarsmaktens radioverksamhet och det antal frekvenser som behövs för den. Inom försvarsförvaltningen används inte frekvenserna för kommersiell verksamhet, och de används

inte ineffektivt för att fullfölja försvarsmaktens lagstadgade uppgifter.

Trots att uttaget av avgiften skjuts upp understryker utskottet att man i storleken på avgiften måste beakta att det handlar om en av de grundläggande funktionerna i samhället och att det inte är motiverat att belasta en sådan funktion med en relativt sett lika stor avgift som för kommersiell verksamhet. Utskottet menar att försvarsmakten dessutom tillsammans med Kommunikationsverket bör ordna sin frekvensförvaltning på ett sätt som gör att frekvenserna kan användas effektivt också under undantagsförhållanden.

Handräckning

Med stöd av den gällande lagstiftningen har Kommunikationsverket rätt att få handräckning av polisen, tullmyndigheterna, Gränsbevakningsväsendet och Trafiksäkerhetsverket. Informationssamhällsbalken ger Kommunikationsverket rätt att också få handräckning från försvarsmakten med att utreda störningar i radiokommunikationen. För att utreda orsakerna till störningar kan det, enligt vad utskottet erfar, i undantagsfall krävas till exempel att det används materiel som bara försvarsmakten har befogenheter och möjligheter att erbjuda Kommunikationsverket. Enligt 11 § och i överensstämmelse med uppdraget i 2 § i lagen om försvarsmakten (551/2007) kan försvarsmakten ge handräckning för skydda vad som föreskrivs i lag.

I 309 § föreskrivs det att Kommunikationsverket på begäran kan ge andra myndigheter experthjälp som handräckning. Det är kommunikationsministeriet som ska besluta om handräckning, medan det är den som begär handräckning som ska stå för kostnaderna, om inte något annat avtalas. Kommunikationsverket ska också kunna ge andra myndigheter handräckning, exempelvis för att utreda kränkningar av informationssäkerheten eller när de deltar i försvarsmaktens övningar.

Enligt ett sakkunnigyttrande lämnar försvarsmakten vanligen handräckning till andra myn-

digheter utan att ta betalt. Det bör utredas om det är motiverat att avsätta ett särskilt anslag för Kommunikationsverket som kan användas för handräckning till andra myndigheter, utredning av kränkningar av informationssäkerheten och även för övningar som förbättrar myndigheternas funktionsförmåga visavi cybersäkerheten. Det gagnar samverkan mellan myndigheterna och förbättrar allmänhetens säkerhet.

En fråga som bör diskuteras är om Kommunikationsverket bör få större rätt att få handräckning, till exempel för att utreda kränkningar av informationssäkerheten. Vidare är det viktigt att försvarsmakten och Kommunikationsverket deltar i gemensamma övningar för att båda ska få förbättra sin kompetens.

Kontinuitet i kommunikationen och servicen

I radiolagen, kommunikationsmarknadslagen och lagen om televisions- och radioverksamhet åläggs alla teleföretag, vissa televisions- och radioaktörer och de viktigaste användarna av radiofrekvenserna att se till att deras verksamhet fortsätter med så små störningar som möjligt också under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen och vid störningar under normala förhållanden.

I propositionen preciseras beredskapsplikten med att teleföretagen ska bedöma vilka risker som kan äventyra kontinuiteten i verksamheten och i förekommande fall underrätta Kommunikationsverket om sin beredskapsplanering enligt vad 282 § föreskriver. Den som är skyldig att ha beredskap ska också underrätta Kommunikationsverket hur den tänker gardera sig för enskilda störningar eller ett hot om störning och vilka åtgärder den tänker vidta. Det är viktigt att också Kommunikationsverket får tillräckligt stora resurser för sin beredskapsplanering, påpekar utskottet.

Telebolagens kritiska kommunikationssystem kan finnas någon annanstans än i Finland, och det försvårar underhållet till exempel när det uppstår störningar i de internationella kommunikationsförbindelserna. Den föreslagna 283 § är viktig, menar utskottet. Paragrafen föreskriver

att de viktigaste övervakningsfunktionerna och andra kritiska system i fortsättningen måste underhållas så att de vid undantagsförhållanden enligt beredskapslagen genast kan återbördas till Finland. Underhållet måste i själva verket planeras så att funktionerna och systemen kan underhållas från Finland under undantagsförhållanden.

Sammanfattning

Informationssamhällsbalken innehåller den lagstiftning om it som tangerar strategin för cybersäkerheten. Den löser inte till alla delar de frågor som strategin behandlar beträffande myndigheternas befogenheter, samarbetet mellan myndigheterna och samarbetet mellan myndigheter

och företag. Det är viktigt att försvarsmakten har kapacitet att fullfölja sina lagstadgade uppgifter också när it-världen är stadd i ständig förändring. Då får samarbetet mellan myndigheterna en framträdande roll. Med hänvisning till sakkunnigyttrandena framhåller utskottet att frekvensförvaltningen, den anknyttande beredskapsplaneringen och gemensamma övningar för tanke på undantagsförhållanden är de områden där Kommunikationsverket och försvarsmakten bör satsa på större samverkan.

Ställningstagande

Försvarsutskottet föreslår

att kommunikationsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 19 mars 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jussi Niinistö /saf
vordf. Seppo Kääriäinen /cent
medl. Thomas Blomqvist /sv
Timo Heinonen /saml
Esko Kurvinen /saml
Pentti Oinonen /saf
Eero Reijonen /cent

Mikko Savola /cent
Ismo Soukola /saf
Eero Suutari /saml
Pauliina Viitamies /sd
Sofia Vikman /saml
Jyrki Yrttiaho /vg.

Sekreterare var

utskottsråd Juha Martelius.